

Artur Nowak

Zwolnienie z podatku u źródła dochodu z odsetek od obligacji nabytych przez zagraniczny bank na rynku wtórnym¹⁾

Nabycie przez bank zagraniczny obligacji niezależnie od tego, czy nastąpiło na rynku pierwotnym, czy też rynku wtórnym, mieści się w zakresie przedmiotowym pojęcia „jakakolwiek/dowolnego rodzaju pożyczka udzielona przez bank” zawartego w art. 11 ust. 3 lit. c konwencji polsko-holenderskiej, art. 11 ust. 3 lit. c umowy polsko-austriackiej i konwencji polsko-brytyjskiej i art. 11 ust. 3 lit. e umowy polsko-niemieckiej, a co za tym idzie – odsetki od tych obligacji wypłacone na rzecz banku zagranicznego powinny być zwolnione z opodatkowania podatkiem „u źródła” w Polsce.

Bank złożył wniosek o wydanie indywidualnej interpretacji przepisów prawa podatkowego w zakresie:

- art. 11 ust. 3 lit. d umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Austrii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od majątku, podpisanej w Wiedniu dnia 13 stycznia 2004 r.²⁾,
- art. 11 ust. 3 lit. c Konwencji między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Niderlandów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu, podpisanej w Warszawie dnia 13 lutego 2002 r.³⁾,
- art. 11 ust. 3 lit. e umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i od majątku, podpisanej w Berlinie dnia 14 maja 2003 r.⁴⁾,
- art. 11 ust. 3 lit. d Konwencji między Rzeczpospolitą Polską a Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i zysków majątkowych z dnia 20 lipca 2006 r.⁵⁾

Wszystkie powyższe przepisy o bardzo zbliżonym brzmieniu przewidują zwolnienie z podatku u źródła odsetek z podatku dochodowego w państwie źródła, jeżeli odsetki te są wypłacane „w związku z jakąkolwiek pożyczką udzielaną przez bank” bądź „pożyczką dowolnego rodzaju udzieloną przez bank”.

We wniosku o wydanie interpretacji przedstawiono następujący stan faktyczny:

Bank krajowy pozyskuje środki pieniężne od banków mających siedzibę na terytorium różnych krajów, z którymi Polskę łączą umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, a w szczególności od podmiotów mających siedzibę na terytorium Austrii, Holandii, Niemiec i Wielkiej Brytanii. Rezydencja podatkowa tych podmiotów jest potwierdzona certyfikatem rezydencji wydanym przez właściwe władze podatkowe tych państw. Pozyskanie środków finansowych następuje poprzez emisję dłużnych papierów wartościowych, a w szczególności obligacji na okaziciela. Wyemitowane przez bank dłużne papiery wartościowe mogą być przedmiotem obrotu, tj. podmiot, który nabył od banku obligacje, może dokonać ich zbycia. W konsekwencji dochodzi do przeniesienia własności dłużnego papieru wartościowego na nabywcę, a tym samym wszelkich praw ucieleśnionych w tym papierze. Oznacza to, że faktycznym odbiorcą wypłacanych odsetek jest każdorazowy właściciel dłużnego papieru wartościowego. Stosownie zaś do treści art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych⁶⁾ w stosunku do wypłacanych odsetek na banku ciąży obowiązek płatnika. Mając powyższe na względzie, należy stwierdzić, iż w momencie wypłaty odsetek od obligacji właścicielem obligacji (faktycznym odbiorcą odsetek) może być bank mający siedzibę na terytorium jednego z ww. państw, który nabył przedmiotowe obligacje od emitenta (rynek pierwotny) albo bank mający siedzibę na terytorium jednego z ww. państw, który nabył przedmiotowe obligacje od podmiotu niebędącego ich emitentem (rynek wtórny).

Na tym tle pojawiła się wątpliwość, czy zwolnione z podatku u źródła są zarówno te odsetki wypłacane na rzecz banku zagranicznego, który nabył obligacje na rynku pierwotnym, czy też zwolnienie to dotyczy również odsetek od obligacji nabytych na rynku wtórnym. Minister Finansów zaprezentował stanowisko, z którego

1) Wyrok NSA z dnia 30 września 2010 r., II FSK/1976/09 oraz wyrok WSA w Warszawie z dnia 9 września 2009 r., III SA/Wa 310/09

2) Dz. U. z 2005 r. Nr 224, poz. 1921 z późn. zm.

3) Dz. U. z 2003 r. Nr 216, poz. 2120.

4) Dz. U. z 2005 r. Nr 12, poz. 90.

5) Dz. U. Nr 250, poz. 1840.

6) Tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 z późn. zm.

wynika, że zwolnieniu z podatku u źródła nie podlegają odsetki od obligacji nabytych na rynku wtórnym. Według organu, zgodnie z umowami w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, każde określenie niezdefiniowane w umowie bądź konwencji należy rozumieć zgodnie z prawem danego państwa. Według Ministra Finansów z uwagi na brak w ustawodawstwie krajowym definicji pożyczki przy interpretowaniu postanowień umów o unikaniu podwójnego opodatkowania należy odnieść się do definicji zawartej w kodeksie cywilnym, a w świetle tej definicji trudno uznać, że poprzez nabycie obligacji na rynku wtórnym dochodzi do zawarcia umowy pożyczki, a nabywca obligacji na rynku wtórnym jest „pożyczkodawcą”.

Stanowisko to nie zostało podzielone przez sądy administracyjne obu instancji. Jak wynika z uzasadnienia wyroku NSA, istotne znaczenie dla interpretacji przepisów ma definicja odsetek zawarta w konwencjach o unikaniu podwójnego opodatkowania. Według tej definicji przez odsetki należy rozumieć dochód z wszelkiego rodzaju wierzytelności zarówno zabezpieczonych, jak i niezabezpieczonych hipoteką lub prawem do uczestniczenia w zyskach dłużnika, a w szczególności dochody z pożyczek rządowych oraz dochody z obligacji lub skryptów dłużnych, włącznie z premiami i nagrodami związanymi z takimi pożyczkami, obligacjami lub skryptami dłużnymi⁷⁾. Według Sądu kluczowe dla wykładni określenia „jakąkolwiek pożyczka udzielana przez bank” bądź „pożyczka dowolnego rodzaju udzielona przez bank” wskazują na konieczność szerokiego definiowania pojęcia „pożyczka”. Z uwagi na konwencyjną definicję odsetek w takim rozumieniu pożyczki mieści się również obligacja. Bez znaczenia jest przy tym, czy wypłata odsetek następuje do nabywcy obligacji na rynku pierwotnym, czy też na rynku wtórnym. Do takiego wniosku prowadzi w szczególności analiza stosunku zobowiązaniowego obligacji. Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o obligacjach⁸⁾ – dalej u.o., definiuje obligację jako „papier wartościowy emitowany w serii, w którym emitent stwierdza, że jest dłużnikiem właściciela obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do spełnienia określonego świadczenia”⁹⁾. Z przytoczonej definicji wynika:

- 1) prawny charakter obligacji jako papieru wartościowego;
- 2) treść zobowiązania z obligacji.

Z charakteru prawnego obligacji jako papieru wartościowego wynika, iż jest ona dokumentem inkorporującym określone prawo majątkowe. Papiery wartościowe należą do kategorii towarów idealnych, ponieważ w sensie materialnym nie przenoszą żadnej wartości, lecz jedynie wyrażają prawo do innej wartości. Przez fakt, że papier wartościowy ucieleśnia pewne prawo, należy rozumieć, że prawo majątkowe i ucieleśniający je papier są ze sobą tak ściśle zespolone, że do realizacji tego prawa nieodzowne jest posiadanie papieru wartościowego,

a przeniesienie prawa własności papieru wartościowego skutkuje przeniesieniem prawa inkorporowanego w tym papierze. Po jednej stronie tego stosunku występuje zawsze emitent, natomiast po drugiej stronie – **dowolny** podmiot będący w danym momencie właścicielem papieru wartościowego (wierzyciel). W konsekwencji należy zatem uznać, iż poprzez nabycie obligacji dochodzi do określenia stron stosunku zobowiązaniowego, tj. po jednej jego stronie występuje emitent, a po drugiej stronie dowolny podmiot będący w danym momencie właścicielem papieru wartościowego. Każdorazowa konkretyzacja stosunku zobowiązaniowego w momencie przenoszenia własności papieru wartościowego jest szczególnie widoczna w przypadku obligacji na okaziciela. Skoro zatem z charakteru prawnego obligacji jako papieru wartościowego wynika, że przeniesienie ich własności powoduje każdorazową konkretyzację stosunku zobowiązaniowego, tj. stroną stosunku zobowiązaniowego – podmiotem praw i obowiązków z obligacji – staje się każdorazowy właściciel papieru wartościowego, to należy konsekwentnie przyznać, iż podmiot ten jako podmiot uprawniony i zobowiązany z papieru wartościowego tym samym udziela „jakiegokolwiek pożyczki” lub „pożyczki dowolnego rodzaju” zgodnie z art. 11 ust. 3 umów o unikaniu podwójnego opodatkowania.

Odnosząc powyższe uwagi do definicji obligacji zawartej w ustawie o obligacjach, należy stwierdzić, iż obligacja jest dokumentem inkorporującym wszelkie elementy istotne „pożyczki udzielanej przez bank”, którego przeniesienie powoduje, że stroną zobowiązania z obligacji staje się każdorazowy właściciel papieru wartościowego. Prowadzi to zatem do wniosku, że sposób nabycia obligacji (wejścia w stosunek zobowiązaniowy) – bezpośrednio od emitenta czy od innego podmiotu – nie kształtuje, a w konsekwencji nie zmienia pożyczkowego charakteru świadczenia, tj. obowiązku zwrotu stronie uprawnionej (obligatariuszowi) określonej kwoty pieniędzy wraz z odsetkami. Z drugiej strony z chwilą nabycia obligacji na rynku wtórnym nowy obligatariusz staje się w ten sposób „udzielającym pożyczki”, ponieważ finansuje w ten sposób działalność emitenta.

Przedstawiona powyżej prawna istota obligacji dowodzi, iż dopóki trwa stosunek prawny „obligacji”, udzielającym pożyczki jest jej każdorazowy właściciel. Konfrontacja powyższego z treścią art. 11 ust. 3 umów o unikaniu podwójnego opodatkowania prowadzi do wniosku, iż uzależnienie zwolnienia dochodów z odsetek od obligacji z opodatkowania „u źródła” od statusu obligatariusza, tj. od tego, czy nabył on obligację na rynku pierwotnym, czy wtórnym, byłoby pozbawione jakichkolwiek podstaw normatywnych.

Artur Nowak

Autor jest radcą prawnym, partnerem w Praktyce Podatkowej Kancelarii Prawniczej Domański Zakrzewski Palinka Sp. k., która reprezentowała Spółkę w sprawie będącej przedmiotem artykułu

■ ■ ■ | Domański Zakrzewski Palinka

7) Umowa z Niemcami, odpowiednie przepisy w pozostałych konwencjach są bardzo podobne.

8) Tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 z późn. zm.

9) Art. 4 ust. 1 u.o.